

Een gesprek tussen Echt Gebeurd- oprichters Micha Wertheim en Paulien Cornelisse

P: Micha.

M: Paulien.

P: We hebben een boek gemaakt van Echt Gebeurd.

M: Klopt. Daar gaan we nu over praten en dat schijven we precies op zoals we het zeggen.

P *lacht*: Ja, net als dit boek dus?

M: Ja, dan kunnen de lezers er vast een beetje wennen.

P: Oké, lekker spontaan. Nou, laten we dan beginnen met vertellen wat Echt Gebeurd is, want niet iedereen weet dat. Blijkt.

M: Echt Gebeurd is een verhalenvertelmiddag die we organiseren in comedyclub Toomler in Amsterdam.

P: Maar het is geen comedy. Het zijn verhalen, verteld door de mensen die ze zelf hebben meegemaakt.

M: Inderdaad. En we bestaan *kijkt op horloge* NU twaalf en een half jaar.

P: Hoera!

M: En om dat te vieren wilden we iets bijzonders doen.

P: Namelijk een boek maken. *tikt met vingers op manuscript*

M: Want we hebben dus al jaren een podcast. Maar er zijn nu eenmaal mensen die nooit naar een podcast luisterte.

P: Die niet eens weten wat een podcast is!

M: O ja. Nou dat is een soort wekelijks radioprogramma waar mensen via hun smartphone naar kunnen luisteren.

P: Een soort gratis Netflix voor radio.

M: Precies, en iedere week zetten we een nieuw verhaal online, dat je kunt luisteren wanneer je wilt.

P: Sorry dat ik je even moet onderbreken, Micha, maar je maakt behoorlijk veel spelfouten als je praat.

M: O ja, heb je daar last van?

P: Normaal niet, maar wel als mensen dit straks gaan lezen.

M: Maar je weet toch dat ik dislekties ben?

P: Dat weet ik, maar... misschien moeten we vragen of de redacteur die fouten eruit haalt.

M: Dezelfde redacteurs die ook de versprekingen en 'eh'tjes' uit de verhalen heeft gehaald die in die boek staan?

P: Precies! Want de verhalen in het boek zijn opgeschreven zoals ze op die verhalenvertelmiddagen verteld zijn. Dus er zitten soms grammaticaal incorrecte zinnen in. Wat prima is.

M: Sterker nog: we vragen vertellers bij Echt Gebeurd altijd om verhalen niet uit hun hoofd te leren. Dus dan is het onvermijdelijk dat het er niet altijd perfect uit komt.

P: De verhalen die in deze boekjes staan waren in eerste instantie ook helemaal niet bedoeld om te worden uitgeschreven.

M: Kijk, in het echt kan het met een verspreking heel charmant zijn vind ik, maar op papier ligt dat toch anders, omdat je dan als je het aan het lezen bent opeens het gevoel hebt dat je als het ware in de weg gezeten wordt door de manier waarop iemand die probeert te formuleren tijdens het denken, hoe goed bedoeld ook, juist echt iets zeggen wil dat

dan bijna niet te volgen is voor de luisteraar die in dit geval een lezer is van dit boek, of eigenlijk drie boekjes natuurlijk, en tegelijkertijd kun je dan ook weer denken van ja maar sommige grammaticale 'incorrectheden' voegen ook in gesproken vorm iets toe, waarmee ik bedoel dat...

P: Ik denk dat je het punt zo wel gemaakt hebt.

M: En we hebben dus een heleboel 'eh'tjes' weggehaald.

P: Ehm, ja.

M: Maar als het goed is kun je dus heel duidelijk lezen dat het 'eigenlijk' gesproken verhalen zijn.

even stil

P: Wil jij nog vertellen hoe we ooit begonnen met Echt Gebeurd?

M: O ja. We waren allebei fan van de Amerikaanse podcast The Moth. In de herfst van 2008 kwamen we elkaar tegen, ik wilde toen al iets als The Moth organiseren in Nederland. Jij wist dat niet maar vroeg of we niet eens iets moesten organiseren zoals The Moth.

P: Jij had ook al de naam 'Echt gebeurd' bedacht, wat een geweldige naam is, al hoor ik wel vaak van mensen uit de betere klassen: 'Zou het niet waargebeurd moeten zijn?' Maar goed, het is een goede naam, zeker als je uit de wereld van de comedy komt. Bij stand-upcomedy word je als het goed is geleerd om zo weinig mogelijk te zeggen: 'Dit is echt gebeurd!' Want juist als je dat zegt, gaat het publiek twifelen

over wat er wel en niet 'echt' is. Bij Echt Gebeurd is eigenlijk de enige premisse: het is echt gebeurd.

M: Jij komt dus veel over de vloer bij de betere klasse begrijp ik?

P: Nee, maar die berichten bereiken mij wel.

M: Maar goed, ik liep al jaren rond bij Comedytrain als comedian. Maar in New York en in Edinburgh had ik vertelavonden meegemaakt, onder andere van The Moth. Ik vond dat een verademing: gewoon iemand die een verhaal vertelt zonder te moeten scoren.

P: Ik was in die tijd net aan het ontdekken wat ik eigenlijk zelf wilde doen op een podium. En ik had ook erge behoefte aan iets waar niet bij voorbaat al de afspraak bestond: dit wordt lachen. Juist als een waargebeurd verhaal grappig is, is het extra grappig omdat het je overvalt. Nou ja, dat had jij dus ook. Al heb ik altijd het gevoel dat er bij jou ook iets bij zat van verzet. Je bent cabaretier maar je verzet je altijd in meer of mindere mate tegen die rol. Echt Gebeurd ligt ook op de rand van wat theater is.

M: Of het is juist de essentie van theater. Ik denk, en daar heb ik vast ongelijk in, dat elke schrijver of theatermaker in staat moet zijn een goed persoonlijk verhaal te vertellen. Los daarvan, het viel mij in Amerika en Schotland op hoe bevrijdend het is voor publiek en vertellers: dat er gewoon een verhaal verteld wordt zonder dat er te veel over vorm en stijl moet worden nagedacht.

P: Maar je ontkomt toch nooit aan vorm en stijl?

M: Nee maar doordat we de mogelijkheden zo beperken, door te vragen het “gewoon” *maakt met vingers aanhalingstekens in lucht* te vertellen merk je dat zowel de verteller als het publiek kan ontspannen.

P: Ik denk dat het goed gelukt is om die niet-opgefokte sfeer te bereiken, en dat dat ook de reden is dat je in het veld van de comedy nog steeds relatief weinig vrouwen ziet, maar dat er bij Echt Gebeurd net zo veel vrouwen als mannen komen vertellen. Zelf vertellen we ook weleens een verhaal, maar onze voornaamste rol is dat we de middag presenteren en de sfeer zo maken dat elk verhaal tot z'n recht komt.

M: Precies. Want als iemand een heel grappig verhaal heeft verteld, en daarna komt een heel droevig verhaal dan is het belangrijk dat het publiek niet gaat zitten wachten wanneer het eindelijk grappig wordt.

En we ‘redigeren’ veel van de verhalen ook, samen met onze redactieleden. Eerst was dat Eva Maria Staal en nu zijn dat Rosa van Toledo en Maarten Westerveen.

P: In de begintijd dachten we dat je iemand gewoon vrij kon laten vertellen, maar in de loop der jaren ontdekten we dat het toch verstandig is om een beetje te sturen.

M: Ja, en in het begin hadden we ook weleens iemand die een verhaal vertelde over iemand anders, of acteurs die er toch een soort toneelstukjes van wilden maken. We kwamen er gaandeweg achter dat het echt belangrijk is dat iemand zijn of haar eigen verhaal vertelt. Dat is toch het meest...

P: Nu niet het woord ‘kwetsbaar’ zeggen.

M: Ja dat is inderdaad nogal een beladen woord. Maar toch. Kwetsbaarheid is bij Echt Gebeurd de grootste kracht die je kan inzetten.

P: Nou hup, op een tegel ermee en klaar.

M: Laten we daarom maar snel doorgaan.

P: Met?

M: De thema's. Iedere vertelmiddag heeft bij ons een thema, terwijl we die thema's ook weer niet heel belangrijk vinden.

P: Als je aan iemand vraagt: vertel eens een verhaal, dan komt er niets. Maar als je vraagt: wat is je rampzaligste vakantie ooit? Dan is het meteen duidelijk waarom die persoon een vakantieverhaal begint te vertellen. Bovendien heeft iedereen meteen wel wat associaties als je ze vraagt naar hun rampzaligste vakantie ooit.

M: Ik denk dat dat was toen ik met mijn ouders op een camping in de Dordogne stond...

P: O vertel?

M: Dat was een voorbeeld.

P: We zijn mensen ook gaan helpen met het structureren van een verhaal. We adviseren vertellers altijd om hun eerste en laatste zin uit het hoofd te leren. Ook om te voorkomen dat het zou eindigen met 'nou, dat was het'.

M: Dan kom ik toch weer bij dat kwetsbare. Want soms voelt dat wat kunstmatig, die begin- en eindzinnen. Maar als je niet van tevoren op het podium weet hoe je gaat beginnen en eindigen ben je te...

P: Kwetsbaar?

M: Precies, en daarom raden we mensen ook altijd aan om duidelijk 'scènes' te beschrijven, dat het niet blijft hangen in 'het was heel creepy op die camping'. Je kan beter vertellen dat de campingbaas een glazen oog had dat hij steeds terug moest duwen. Dan snappen mensen vanzelf dat het creepy was op die camping.

P: Die camping in de Dordogne?

M: Nee, dat is weer een voorbeeld.

P: Zijn jullie nooit in de Dordogne geweest?

M: Jawel, maar dat was heel leuk. En een verhaal heb je pas als er iets mis gaat.

P: Ja, dat klopt, maar ik denk dat onze persoonlijke smaak, en die van de redactie, doorklonk in de keuze van de verhalen. Wij houden niet zo van verhalen die ook een Ted-talk zouden kunnen zijn. Dus niet te veel succesverhalen. Wij houden meer van de anti-helden.

M: En gaandeweg vonden we ook weer dat we niet al te veel moesten sturen. Bij The Moth hoor je vaak heel duidelijk dat er 'een les' is geleerd.

P: Daar kan ik absoluut niet tegen. Aan de andere kant, we vinden dat er ook verhalen verteld mogen worden waar wij het persoonlijk misschien niet 'mee eens' zijn, voor zover je het überhaupt eens of oneens kunt zijn met een eerlijk verteld verhaal.

M: We willen wel dat er voor de verteller iets op het spel staat. Dat iemand iets niet alleen maar vertelt omdat er iets ongelooflijks gebeurde.

P: Ik vraag altijd aan vertellers: is het een verhaal waardoor je anders naar jezelf of naar de wereld bent gaan kijken? Maar zelfs als ik mezelf dit nu hoor zeggen, denk ik alweer: ik heb veel fantastische verhalen gehoord die eigenlijk totaal niet beantwoorden aan wat wij een ideaal verhaal vinden.

M: Kortom: vergeet al het bovenstaande.

P: En ga het boek lezen.

M: Drie boekjes!

P: Ja, dat bedoelde ik.

M: Nee, ik onderbrak je alleen omdat het echt moet lijken alsof dit echt een uitgeschreven dialoog is.

P: Ja, oké, maar daarvoor vind ik deze onderbreking te bedacht.

M: Te veel een grap?

P: Precies.

M: En daarom niet kwetsbaar.

weer stilte. Paulien kijkt op horloge

M: En bedenk vooral zelf een stem bij iedere verteller.

P: Want dat kan dan weer niet bij een vertelmiddag of tijdens het luisteren naar onze podcast. Dat kan alleen bij *Echt Gebeurd op papier*.

M: Dat voelt toch als een heel bedacht einde.

P: Maar dat is het dus met een verhaal. Hoe spontaan het ook is, je moet ergens een punt zetten.